C. de Krauz: Loi de la rétrospection révolutionnaire vis-à-vis de la théorie de l'imitation porovnává způsobem zajímavým zákon opakování příkladů minulých v životě a vývoji společenském s Tardeovým zákonem napodoby; M. Goldberg (Ženeva): L'origine des races et la division du travail, podává příspěvek k theorii vzniku prvotných ras adaptací skupin sociálních k přirozeným podmínkám dělby práce.

Sociologii trestního práva zastupují v článcích nadepsaných Le crime comme phénomène social F. Toennies, E. Ferri, R. Garofalo (Neapole), J. J. Tavares de Medeiros (Lisabon) a F. Puglia (Messina). Nejvýznačnější jest stať Ferriova. Známý tento přední pěstitel směru trestní sociologie v Italii podává tu přehled různých názorů dosavadních. Dle jedněch jest zločin normální jev biologický (Albrecht), neb sociologický (Durkheim), dle druhých výsledek abnormalit biologických, atavismu, pathologických jevů, degenerace, nedostatečné výživy nervů centrálních, mravní zvrhlosti (Lombroso, Colajanni, Maudsley, Dally, Minsloff, Virgilio, Benedikt, Morel, Sergi, Magnan, Despine, Garofalo a j.), dle jiných výsledek abnormit sociálních (Turati, Vaccaro, Tarde, Lecassagne, Manouvrier, Topinard a j.), dle názoru Ferriova abnormální jev biologicko-fysicko-sociální. Tato poslední theorie (srv. Ferri, Sociologie criminelle, Paris 1893) jest nejsložitějším, však nejúplnějším sociologickým výkladem zločinu.

3. *L'année sociologique*, I., 1896—1897 (Paris, Alcan 1898, 563 str.); II. 1897—98 (1899, 596 str.).

Ročnice tato, kterouž pořádá Émile Durkheim, professor sociologie na universitě v Bordeaux, za spolupůsobení některých sociologů, jest jiného rázu než sborník institutu sociologického. Účel její, jak vykládá D. v úvodech k I. a II. ročníku, jest především literární. Nechce však omezovati se toliko na literaturu sociologickou rázu povšechného, nýbrž podávati též co nejširší přehled sociologického materiálu rozptýleného ve zvláštních vědách sociálních, v dějinách práva, obyčejů, náboženství, v morální statistice, ve vědě národohospodářské a j. Sociologii nejde proto ještě o rušení držby těchto věd, nýbrž o jich zorganisování, oživení, sblížení, ukázání jich souvislosti vzájemné a potřeby jednotné methody. Speciální vědy tyto mají státi se větvemi sociologie. V té příčině věnuje D. zvláštní pozornost sociologii náboženské z důvodu, že jevy náboženské jsou zárodkem, z něhož vyšly dissociací kromě snad jevů hospodářských veškeré ostatní jevy společenské, věda, poesie, umění, právo, mrav a mravnost

Literární části ročnice předeslána jsou dvě pojednání, jichž účelem jest ukázati způsob methodického zpracování látky sociologické. E. Durkheim, La prohibition de l'inceste et ses origines pojednává o zábraně incestu, kterouž odvozuje z všeobecného zákona exogamie prvotních skupin společenských (clanů) nikoliv z příčin fysiologických (běžné mínění). Zajímavý jest rozbor poměrů exogamických, jich souvislost s prvotným řádem náboženským, zvyků, jež odtud v domácích řádech rodiny utkvěly a jež dle D. i v době nynější jsou základem názorů o incestu. — M. Simmel, Comment les formes sociales se maintiennent spatřuje předmět sociologie ve formách, nikoli v obsahu života sociálního, jehož obsah, fakta a účely, jsou již předmětem zvláštních věd: národního hospodářství, politiky, dějezpytu a j. Společnost v nejširším slova smyslu jest všude tam, kde lidé se vzájemně stýkají a ustaví v jednotu stálou neb přechodnou. Tato jednota jest sui generis, odlišná od individuálních prvků; život její řídí se jinými zákony než život jednotlivců ji skládajících. Účast individuí na životě a vývoji společnosti podala by ovšem nejdokonalejší výklad jeho, vymyká se však pro svou složitosť a mnohonásobnou rozmanitost úplnému poznání. S. pokouší se o vyhledání oněch zvláštních institucí sociálních, jež jsou příčinou životní energie společnosti, udržujíce se bez ohledu na změny individuí.

Druhá část L'Année soc. (str. 111—553) obsahuje posudky, referáty a oznámení několika set spisů a pojednání z oboru sociologie všeobecné (filo-

sofické, biologické, psychologické a zvláštní), náboženské, ethické a právní, trestní, národohospodářské, sociogeografie, demografie, statistiky a j. s četnými dalšími poddeleními.

Program ročnice II. (1897—98) jest celkem týž jako první. Přehled literární jeví v uspořádání svém některá zlepšení co do soustavy vědných rubrik. Předeslaná pojednání: E. Durkheim, De la définition des phénomènes religieux a H. Hubert et M. Mauss, Essai sur la nature et la fonction du sacrifice týkají se jevů náboženských. V prvém zkoumá D. dosavadní definice jevů náboženských, kteréž kladou jich podstatné znaky v měnlivý obsah a přichází na základě svých názorů sociologických k výsledku, že jevy tyto vyznačuje závazná víra (croyances) souvislá s určitými úkony zevními (kultus, pratiques), kteréž vztahují se na předměty dané v této víře. Náboženství jest organisovaný celek těchto jevů. U práva a mravnosti záleží naproti tomu podstatný znak v jednání, chování se, nikoli ve věření. Imperativy náboženské předpisují určité myšlení, imperativy právní a mravní jisté konání. Fakt náboženský jest výsledek kollektivného myšlení (na rozdíl od ideace individuálné). — Druhý článek H. Hubertův a M. Maussův jest učená studie o povaze a úkonech oběti dle náboženských pramenův indických, semitických a řeckolatinských.

4. V *České mysli* (red. Fr. Čáda, Fr. Drtina, Fr. Krejčí) ročn. I. 1900, seš. 1. násl. podává dr. Bř. Foustka přehled různých řešení problemu základního a rozlišného jevu společenského dle prací sociologů Giddingsa, Vaccara, de Greefa, Novikova, Durkheima, Tardea, Baldwina, Haurioua. Podrobněji jsou probrány theorie zejména Giddingsova a Tarde-ova.

5. V *Rozhledech* (red. J. Pelc) ročn. IX. 1899—1900, č. 14—22 pojednává E. Hoffer o »Organické theorii v sociologii«, kterouž zastupují zvláště Spencer, Schäffle, Fouillée (analogie biologického organismu a společnosti) a nejúplněji bez výhrad Lilienfeld a Worms (totožnost sociálního organismu s biologickým). H. posuzuje střízlivě význam těchto výkladů společnosti lidské. Veškeré vysvětlovací principy jevů sociálních nelze nalézti v biologii a ve všeobecných zákonech přírodních; organická theorie pomíjí psychologický a historický výklad vývoje společenského, při němž nelze mluviti o zákonech (ve smyslu zákonů přírodních) jako spíše o empirických všeobecninách. — Z téhož ročníku Rozhledů uvádíme: Fr. Krček, Kantův vliv na vědu sociální v jejím nejnovějším vývoji (č. 17, 18) dle přednášky prof. dra. O. Gerlacha, otištěné v Zeitschrift f. d. ges. Staatswissenschaft (herausg. v. A. Schäffle) 1899, 4. Heft (zvl. o názorech R. Stammlera, Wirtschaft u. Recht n. d. mater. Geschichtsauffassung, Lpzg. 1896); G. Sergi, Přítomnost a budoucnost národů (č. 7, 8; překlad kapitoly o křesťanství ze spisu H. St. Chamberlaina, Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts, 1899 (č. 2—13).

6. *Naše Doba* (red. Dr. T. G. Masaryk), ročn. VII. (1899—1900) obsahuje statě: Dr. K. Bücher, Hospodářství přírodních národů (seš. 1—3); E. Meyer, Hospodářský vývoj starověku (seš. 8—11). —

*

Z časopisů (r. 1900): Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reiche, XXIV., č. 1: Eulenburg, Über die Möglichkeit und die Aufgaben einer Socialpsychologie.

Zeitschrift für Socialwissenschaft, III., č. 5: Schultze, Zur evolutionistischen Ethik (Zpráva o spisu Alexandra Sutherlanda, The origin and growth of the moral instinct, jejž referent pokládá za jeden z nejdůležitějších zjevů toho oboru v novější době).

Neue Zeit XVIII., č. 14 a 15: Cunow, Philosophie und Wirtschaft, č. 32 až 34: Berďajev, Fr. A. Lange und die kritische Philosophie in ihren Beziehungen zum Socialismus.